بررسی مقایسه بعد خانوار در بین زنان شاغل و خانه دار

یارمحمد قاسمی[۱]، عظیم حسن بیگی[۲*]، معصومه اسدی[۳]

۱) گروه علوم اجتماعی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه ایلام

۲) گروه علوم اجتماعی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد شوشتر

۳) گروه فیزیولوژی، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی ایلام

تاریخ دریافت: ۱۳۹۲/۵/۱۹ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۲/۸/۱۵

چکیده

مقدمه: مقاله حاضر در نظر دارد این مساله را به پرسش بگذارد که چه تفاوتی بین بعد خانوار در بین زنان شاغل و خانه دار شهر ایلام وجود دارد؟ در پاسخ به این پرسش ابتدا با استفاده از دستگاه نظری مشتمل بر نظریات انتخاب عقلانی، هزینه و سود به تبیین نظری مساله مبادرت شده آن گاه ادعاهای نظری به محک آزمون تجربی گذاشته شده است.

مواد و روش ها: روش تحقیق از نوع آزمایشی دو گروهی و جامعه آماری برای گروه آزمایشی(شاغل) شامل تمام زنان شاغل در دانشگاه علوم پزشکی شهرستان ایلام و گروه شاهد کلیه زنان خانه دار شهر ایلام در سال ۱۳۹۲ می باشد. که در گروه آزمایشی با استفاده از روش نمونه گیری تصادفی سیستماتیک و در گروه شاهد(خانه دار) از روش نمونه گیری خوشه ایی چند مرحله ای استفاده شده و بر مبنای فرمول کوکران نمونه ای ۵۰۰ نفری از هر دو گروه تعیین گردید. سپس اطلاعات مورد نظر با استفاده از پرسش نامه جمع آوری شد.

یافته های پژوهش: یافته های تحقیق نشان داد که بین متغیرهای سابقه شغلی زنان شاغل، نوع جنس فرزندان، وضعیت اشتغال زنان شاغل، سن زنان شاغل و خانه دار، تحصیلات زنان شاغل و خانه دار و بعد خانوار تفاوت وجود داشت. اما بین متغیر نوع شغل زنان شاغل و بعد خانوار تفاوت وجود نداشت. یعنی بعد خانوار در بین خانوارهای با زن شاغل کمتر از خانوارهای با زن خانه دار است ولی نوع شغل تاثیری در کاهش یا افزایش بعد خانوار ندارد.

بحث و نتیجه گیری: چنان چه جمعیت زنان شاغل را به عنوان بخش اعظمی از جامعه در نظر بگیریم می توان گفت در عین حال که بر تعداد آنان افزوده می شود از بعد خانوار کمتری نسبت به گروه زنان خانه دار برخوردار می باشند. بر مبنای این نتیجه، چنان چه در آینده سیاست های جمعیتی کشور بر کاهش جمعیت کشور متمرکز شود، گسترش بازار اشتغال برای زنان ضروری است در غیر این صورت حمایت های مادی و رفاهی برای زنان شاغل به منظور تامین فرزندآوری، اجتناب ناپذیر است.

واژه های کلیدی: بعد خانوار، خانوار، زنان شاغل، تحصیلات زنان، مقایسه بعد خانوار

***نویسنده مسئول:** گروه علوم اجتماعی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد شوشتر

Email: Azim1836@yahoo.com

[Downloaded from sjimu.medilam.ac.ir on 2026-11-02]

مقدمه

اکثریت افراد جامعه در واحدهای اجتماعی اقتصادی بیولوژیکی که به نام خانوار معروف است گرد هم زیست می کنند. خانوارها دارای شماری از افراد هستند که به این شمار بعد خانوار می گویند این بعد از یک نفر شروع می شود و تا ده نفر و بیشتر نیز ممکن است برسد.(۱)

اشتغال روزافزون زنان در ایران و فعالیت های خارج از چارچوب خانوار علاوه بر بار خانه داری و فشار شغلی با تبعات فراوان در بعد خانوار نیز همراه است. پژوهش حاضر به بررسی بعد خانوار در بین زنان شاغل و خانه دار شهر ایلام می پردازد و در پی پاسخ به این سوال است: که چه تفاوتی بین بعد خانوار در دو گروه مربوطه وجود دارد؟ در پاسخ ابتدا به مرور مطالعات نظری انجام گرفته در حوزه جمعیت شناسی و حوزه های مرتبط به خصوص از دیدگاه انتخاب عقلانی و هزینه سود پرداخته شده سپس با رجوع به منابع تجربی موجود، ابعاد مختلف شناسایی و رویکرد نظری متناسب با جامعه مورد بررسی، انتخاب و به تدوین فرضیات می پردازد.

در جمع بندی نتایج حاصل از مرور منابع تجربی باید گفت که در اغلب پژوهش ها بعد خانوار با مولفه ها، شاخص ها و مفروضات بسیار متفاوتی مورد سنجش قرارگرفته اند، به طوری که مقایسه نتایج حاصل از آن ها به دلیل نبود ابزار یا معیار واحد مشکل است. علی رغم توفیق نسبی، در این زمینه مبنای نظری پژوهش ها، فقیر بوده و اغلب منابع تجربی خصلتی توصیفی دارند و در تعداد بسیار اندکی سعی شده است که علاوه بر توصیف به تحلیل بعد خانوار هم پرداخته شود.

با این حال مطالعاتی که در آن ها اشتغال و بعد خانوار بررسی شود یا وجود ندارد یا این که به صورت کاملاً فرعی و برای مقاصد دیگر انجام شده و یا در حوزه های دیگری صورت گرفته و به دنبال مسائل خاص خود بوده و به ارتباط عوامل اقتصادی-اجتماعی به همراه متغیرهای جمعیت شناسی توجه کافی به عمل نیامده است.

از این رو پژوهش حاضر برای رفع این نقیصه در صدد دستیابی به رابطه مقایسه بعد خانوار در بین زنان شاغل و خانه دار شهر ایلام می باشد.

هر یک از صاحب نظران از دیدگاه خاصی به موضوع نگریسته و تحولات آن را تبیین می کنند. با این حال، بدیهی است که با توجه به پیچیدگی دنیای اجتماعی، نمی توان نظریه خاصی را جامع و کامل دانست و رفتارهای افراد را صرفاً از منظر آن نظریه خاص نگریست.(۲)

نظریه انتخاب عقلانی: اولین بار توسط جیمزکلمن تشریح شد. بر اساس این نظریه، جامعه مجموعه ای از افراد است که کنش عقلانی دارند. این کنش عقلانی معطوف به هدف و مبتنی بر عقلانیت ابزاری(اراده+نفع فردی+به حداکثر رساندن سود) است. بنا بر این افراد آگاه، مختار و هدفمند در هر شرایطی به دنبال افزایش سود خود هستند و دست به انتخاب هایی می زنند که متضمن سود و منفعت بیشتری باشد.(۳)

قضیه عقلانیت را می توان به این صورت بیان کرد که فرد از میان دو عمل قابل جایگزینی آن عملی را بر می‌گزیند که در زمان انتخاب حاصل ضرب ارزش نتیجه آن در احتمال کسب نتیجه اش مقدار بیشتری را نشان دهد. شخص با این انتخاب بهره مورد نظر خود را به حداکثر می‌رساند.

زنان شاغل به خوبی می دانند اگر بخواهند فرزندزایی زیاد و خانوار پرجمعیتی داشته باشند متحمل هزینه های فراوانی می شوند که هر چه موقعیت شغلی آن ها بالاتر باشد، این هزینه بیشتر و بیشتر می شود. فرضاً زنی که پست مدیریتی دارد و یا پزشک متخصص است بایستی بیشتر ساعات شبانه روز را صرف شغلش کند حتی به خوبی نمی تواند به امور شخصی و کارهای منزل رسیدگی کند. بنا بر این درگیری های شغلی می تواند با داشتن خانوادهایی پر جمعیت منافات داشته باشد.

نظریه مبادله: بر اساس نظریه مبادله، تاثیر موفقیت آمیز یک عمل در کسب پاداش، این احتمال را به وجود می آورد که شخص آن را باز هم در آینده تکرار کند. نظریه مبادله در قضیه ارزش(تشویق و تنبیه) می‌گوید: هر اندازه نتیجه عملی شخصی برای او با ارزش تر باشد به همان اندازه علاقه وی نسبت به تدارک انجام آن عمل بیشتر می شود. تغییر ارزش ممکن است مثبت باشد یا منفی، نتایج اعمال شخص را که برای او نتیجه مثبت دارند پاداش و نتایج اعمالی را که منفی هستند تنبیه می نامند.(۴)

کشورهای در حال توسعه فرزندان را هم چون کالاهای سرمایه ای یا دارایی های اقتصادی در نظر می گیرند. والدین منتظر دریافت منافع اقتصادی فرزندان در آینده هستند.

بنا بر این دیدگاه اگر یک زن و شوهر ناقل بیماری تالاسمی در هر موقعیت اجتماعی- اقتصادی، مکانی و یا زمانی(شاغل یا خانه دار، شهری یا روستایی، در یک کشور

[Downloaded from sjimu.medilam.ac.ir on 2026-11-02]

پیشرفته و یا در یک کشور عقب مانده) باشد و حتی اگر در ذهن خودشان خانواده پرفرزندی را مجسم کـرده باشـند وقتی فهمیدند درصورت باروری، فرزندانشان بـه بیمـاری تالاسمی ماژور مبتلا خواهند شد مسلماً تصمیم قاطعی بـر عدم باروری و یا فرزندزایی بسیار کم خواهند گرفـت. هـر چند تاثیر مسئله اشتغال زن در تعیین بعد خانوار بـه ایـن اندازه نمی باشد و سلامت خانواده را به خطر نمـی انـدازد، ولی تاثیر آن از طریق ارزش های مثبت و منفـی فرزنـد و دیگر متغیرهای اجتماعی بسیار حتمی است. مگر این که از طریق افزایش خدمات دولتی و دیگر راهکارهای تشویقی تاثیر آن را(اشتغال زنان) کم نمود. ولی در مجموع نظریـه مبادله چندین قضیه دارد که همه آن ها در ایـن تحقیـق کاربرد ندارند بنا بر این نمی تواند مبنای نظری قرار گیرند.

نظریه هزینه–سود: در این نظریه برخی از اعمالی که برای انسان پاداش به ارمغان می آورند. ضرورتاً به طور هم زمان وی را متحمل مجازات می نمایند.(۴)

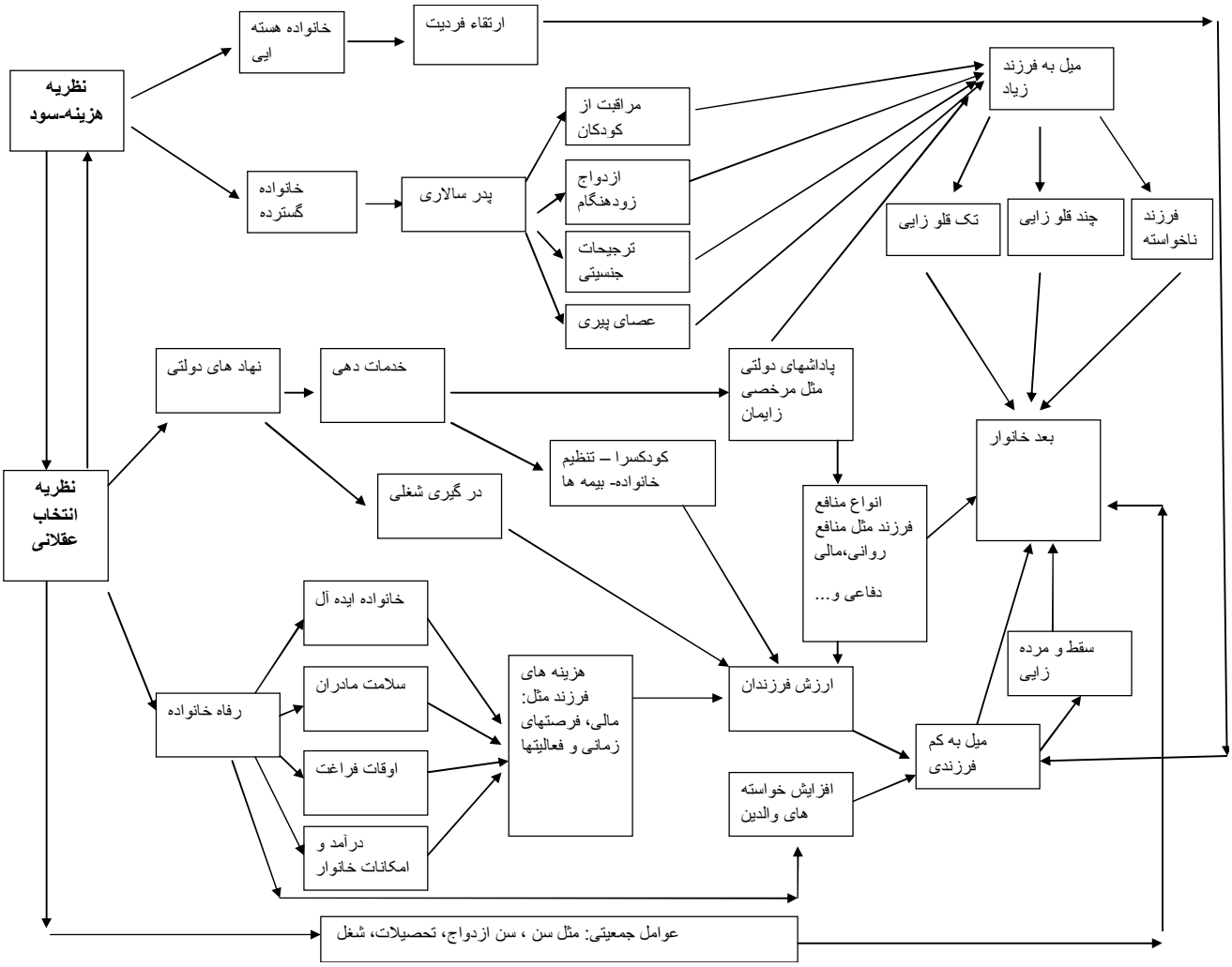
به عنوان مثال: یک زن شاغل که زایمان می کنـد(در مقایسه با زن خانه دار) سختی های بیشتری می بیند. که طبق این نظریه می تواند در حاملگی های بعدی انگیزه او را کاهش دهد.

اضافه پاداشی که فرد از یک عمل به دست می آورد نسبت به هزینه آن عمل، سود یا پاداش خالص آن عمل می نامند. چون پاداش سبب افزایش تکرار عمل توسط فرد و هزینه که در واقع یک مجازات محسوب می شود سبب کاهش آن می گردد.(۳)

بهترین نمونه در این مبحث خانواده های سنتی و کشاورزی هستند که به دلایل مختلف نداشتن بیمه تامین اجتماعی، پرستار برای روزهای پیری، اشتغال و به کارگیری فرزندان در همان اوایل کودکی در کارهای خانه، چرای دام ها، دفاع از خانوار و...(جدای از در دسترس نبودن برنامه های بهداشتی و فقر فرهنگی–اقتصادی) و از آن طرف کم هزینه بودن فرزندان، عزم خود را برای داشتن بعد خانوار بزرگ تر جزم می نمایند. در صورتی که خانواده های آگاه به دلیل تامین بودن، نیاز آن چنانی به فرزندان نداشته، و حتی به عنوان مزاحمی برای پیشرفت شغلی و اوقات فراغت والدین نیز تلقی می گردند. که نتیجه آن افزایش تحصیلات و اشتغال والدین و کاهش بعد خانواده ها به زیر سطح جایگزینی و رشد منفی کشورها است. در این تحقیق، به نظر می رسد: ترکیبی از نظریه هزینه–سود و نظریه انتخاب عقلانی، قدرت تبیین گری بیشتری داشته باشند.

مدل علی تحقیق: مدل تحلیلی از مفاهیم و فرضیه هایی که ارتباط تنگاتنگی در بین آن ها برقرار است، ساخته می شود و مجموعاً چارچوب منسجم و وحدت یافته ای را تشکیل می دهد. بدون این کوشش انسجام بخش، تحقیق در جهات مختلف پراکنده شده و محقق دیگر نخواهد توانست به کارش سامان دهد. در واقع می توان گفت که مدل تحلیل، لولایی است که طرح نظری مسئله تحقیق تدوین شده محقق را با کار بعدیش که مشاهده و تحلیل اطلاعات است به یکدیگر وصل کند.(۵)در شکل شماره ۱ چارچوب نظری و مدل تحقیق ترسیم شده است.

[Downloaded from sjimu.medilam.ac.ir on 2026-11-02]

شکل شماره ۱. چارچوب نظری و مدل تحقیق

مواد و روش ها

در مقاله حاضر از لحاظ نحوء اجرا از روش پیمایش اجتماعی استفاده شده، ولی از نظر نوع تحقیق، آزمایشی دو گروهی است، جامعه آماری در این پژوهش شامل کلیه زنان شاغل و متاهل در دانشگاه علوم پزشکی شهرستان ایلام و نیز کلیه زنان خانه دار شهرستان ایلام در سال ۱۳۹۲ می باشد. واحد تحلیل در این تحقیق خانوار است.

نمونه آماری: با توجه به گستردگی جامعه آماری در دو گروه شاغل و خانه دار نمونه صورت گرفت از این رو برای تعیین حجم نمونه بر اساس فرمول کوکران با سطح خطای ۵ درصد ۲۵۰ نفر از بین زنان شاغل و ۲۵۰ نفر زن خانه دار انتخاب گردید. از آن جایی که فهرستی از جامعه آماری زنان شاغل در دسترس بود. انتخاب نمونه در بین آنان با روش نمونه گیری سیستماتیک میسر شد. اما نظر به عدم دسترسی به چارچوب جامعه آماری در گروه زنان خانه دار محققین ناگزیر باید به دنبال روشی می رفتند که بتواند جوابگوی این محدودیت باشد از این رو منطق روش نمونه گیری حکم می کرد که در چنین مواردی باید از روش خوشه ایی چند مرحله ایی استفاده شود در این راستا شهر به هشت خوشه تقسیم گردید و ضمن حفظ حدود و ثغور هر خوشه، در مرحله بعد، هر خوشه به خوشه های کوچک تر تقسیم گردیده و با استفاده از نمونه گیری تصادفی ساده، تعداد چهار خوشه اصلی انتخاب شد و سپس از هر خوشه اصلی یک خوشه فرعی انتخاب و در مرحله نهایی از سرپرست

[Downloaded from sjimu.medilam.ac.ir on 2026-11-02]

خانوار اطلاعات لازم جمع آوری شد. ابزار جمع آوری اطلاعات در این پژوهش پرسش نامه است. پرسش نامه از نوع باز و بسته بوده و بر اساس مقیاس اسمی، رتبه ایی و فاصله ایی اندازه گیری شده است. پس از ساخت پرسش نامه برای تعیین روایی، آن پرسش نامه به تعدادی از صاحب نظران در حوزه مطالعات اجتماعی و اساتید دانشگاه علوم پزشکی ارائه شد که پس از جمع آوری دیدگاه های آنان، پرسش نامه مورد بازبینی نهایی قرار گرفت. بنا بر این روایی ابزار از نوع اعتبار صوری است. برای تعیین پایایی پرسش نامه ها از روش باز آزمون استفاده شد و بدین منظور تعداد ۲۰ پرسش نامه بین زنان شاغل و خانه دار در دو مرحله به مدت پانزده روز فاصله مجدداً بین همان افراد توزیع شد، پس از بررسی نتایج دو آزمون چون مقادیر همبستگی در دو مرحله، تفاوت چندانی با هم نداشتند، لذا وجود پایایی مورد انتظار ابزار مورد نظر، جهت جمع آوری نهایی داده ها، تامین گردید. پس از آن به فراخور میزان سواد پاسخگویان، نحوه جمع آوری اطلاعات یکسان نبود، بدین معنی که برای پاسخگویان با سواد، پرسش نامه شخصاً تکمیل گردید اما برای پاسخگویان کم سواد یا بیسواد، پرسش نامه به صورت حضوری توسط پژوهشگران قرائت و پاسخ های دریافت شده ثبت گردید.

یافته های پژوهش

* میزان تحصیلات زنان شاغل، به مراتب از زنان خانه‌دار بالاتر است.
* میزان تحصیلات شوهران زنان شاغل بیشتر از میزان تحصیلات شوهران زنان خانه‌دار است.
* میزان اشتغال شوهران زنان شاغل از میزان اشتغال شوهران زنان خانه دار بیشتر است.
* در گروه شاغل بیشترین تعداد فرزندان تا دو فرزند، با فراوانی ۴/۷۴ درصد می باشد. در صورتی که این مقدار در گروه زنان خانه دار ۸/۵۶ است.
* میانگین بعد خانوار زنان خانه دار ۴/۷۴ درصد و این میانگین در بین زنان شاغل ۳/۵۸ می باشد.(جدول شماره ۱)
* میانگین تعداد فرزندان در زنان خانه دار ۲/۸۶ درصد و این میانگین در بین زنان شاغل ۲/۰۱ می باشد.(جدول شماره ۲)

جدول شماره ۱. تفاوت بعد خانوار در بین زنان شاغل و خانه دار

Independent Samples Test						
		آماره F	p سطح معنی داری	t	درجه آزادی df	سطح معنا داری دو سویه P
تفاوت بین بعدخانواردربین زنان شاغل و خانه دار	برابر بودن واریانس	۵۲,۲۷۱	۰,۰۰۰	۷/۲۵۱	۴۹۸	۰/۰۰۰
	برابر نبودن واریانس			۷/۲۵۱	۳۹۲/۶۶۴	۰/۰۰۰

[Downloaded from sjimu.medilam.ac.ir on 2026-11-02]

جدول شماره ۲. تفاوت بین متغیرهای مستقل(تعداد فرزندان دختر و پسر، وضعیت اشتغال همسران، سن و تحصیلات زنان) و متغیر وابسته(بعد خانوار) در بین زنان شاغل و خانه دار

Tests of Between-Subjects Effects				
Dependent Variable:بعد خانوار				
	Source	df	F	سطح معنی داریP
تفاوت بین تعداد فرزندان دختر و پسر و بعد خانوار در بین زنان شاغل و خانه دار	Corrected Model	۳	۱۶۰۲/۰۰۱	۰/۰۰۰
	Intercept	۱	۲۷۰/۶۴۰	۰/۰۰۰
	وضعیت شغلی شوهر	۱	۱۷۶۸/۳۸۸	۰/۰۰۰
	گروه(شاغل و خانه دار)	۱	۱۵۶۶/۶۹۷	۰/۰۰۰
	اثر متقابل وضعیت شغلی شوهر در دو گروه	۱	۸۰۴/۵۵	۰/۰۰۴
	خطا	۴۹۶		
	جمع	۵۰۰		
	Corrected Total	۴۹۹		
تفاوت بین وضعیت اشتغال همسران زنان شاغل و خانه دار و بعد خانوار آنان	Source	df	F	P
	Corrected Model	۳	۲۳/۹۶۳	۰/۰۰۰
	Intercept	۱	۱۶۶۵/۲۹۰	۰/۰۰۰
	وضعیت شغلی شوهر	۱	۱۱/۴۲۳	۰/۰۰۱
	گروه(شاغل و خانه دار)	۱	۳۹/۹۵۷	۰/۰۰۰
	اثر متقابل وضعیت شغلی شوهر در دو گروه	۱	۳/۳۴۱	۰/۰۶۸
	خطا	۴۹۶		
	جمع	۵۰۰		
	Corrected Total	۴۹۹		
a. R Squared =۰/۱۲۷ (Adjusted R Squared =۰/۱۲۱)				
تفاوت بین سن زنان شاغل و خانه دار و بعد خانوار آنان	Source	df	F	P
	مدل اصلاح شده	۱۴	۴۰/۴۵۴	۰/۰۰۰
	عرض از مبدا	۱	۱۴۰۸/۹۴۰	۰/۰۰۰
	گروه شاغل و خانه دار	۱	۳۲/۴۰۴	۰/۰۰۰
	سن	۷	۴۷/۵۶۲	۰/۰۰۰
	اثر متقابل سن در دو گروه شاغل و خانه دار	۶	۳/۸۰۸	۰/۰۰۱
	خطا	۴۸۵		
	جمع	۵۰۰		
	جمع کل تصحیح شده	۴۹۹		
a. R Squared = ۰/۵۳۹ (Adjusted R Squared = ۰/۵۲۵)				
تفاوت بین تحصیلات زنان شاغل و خانه دار و بعد خانوار	Source	df	F	P
	Corrected Model	۱۴	۲۴/۰۵۲	۰/۰۰۰
	Intercept	۱	۹۹۰/۸۲۸۲	۰/۰۰۰
	گروه(شاغل و خانه دار)	۱	۰/۵۹۶	۰/۴۴۰
	تحصیلات	۷	۲۵/۱۱۴	۰/۰۰۰
	اثر متقابل گروه شاغل و خانه دار با تحصیلات	۶	۱/۰۲۰	۰/۴۱۲
	Error	۴۸۵		
	Total	۵۰۰		
	Corrected Total	۴۹۹		
a. R Squared =۰/۴۱۰ (Adjusted R Squared = ۰/۳۹۳)				

[Downloaded from sjimu.medilam.ac.ir on 2026-11-02]

در تحلیل رگرسیون خطی به روش گام به گام که متغیر بعد خانوار به عنوان متغیر وابسته و وضعیت تاهل، سن، میزان تحصیلات،

میزان تحصیلات همسر، وضعیت شغلی همسر، تعداد فرزندان دختر، تعداد فرزندان پسر، به عنوان متغیرهای مستقل وارد رگرسیون گردیده اند در نهایت با انتخاب مدل گام به گام Stepwise پنج مدل انتخاب گردیده که به صورت زیر می باشد و در نهایت مدل پنج به عنوان مدل نهایی وارد فرمول گردیده است که Constant =۱/۵۶ و متغیر X_1=۰/۶۹۲، X_2=۰/۶۳۳، X_3 = -۰/۸۲۳، X_4=۰/۲۲۲، X_5=۰/۶۷۰ تعداد فرزندان پسر، تعداد فرزندان دختر و گروه (شاغل و خانه دار) با سطح معنی داری P=0.000 و تحصیلات شما P=0.002، شغل شوهر با P=0.021 به ترتیب بیشترین تاثیر با بعد خانوار را داشته‌اند.(جدول شماره ۳)

جدول شماره ۳. رگرسیون متغیرهای تحقیق

Model Summary[f]

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate	Change Statistics				
					R Square Change	F Change	df1	df2	Sig. F Change
مدل ۵	۰/۹۱۵[e]	۰/۸۳۷	۰/۸۲۵	۰/۷۵۴	۰/۰۱۳	۵/۵۴۷	۱	۰/۶۸	۰/۰۲۱

Coefficients[a]

Model		ضرایب غیر استاندارد		ضرایب استاندارد	t	سطح معنا داری
		B	Std. Error	Beta		P
مدل ۵	مقدار ثابت	۱/۵۶۰	۰/۶۷۵		۲/۳۱۰	۰/۰۲۴
	فرزندان پسر	۰/۶۹۲	۰/۰۸۴	۰/۴۹۷	۸/۲۱۳	۰/۰۰۰
	فرزندان دختر	۰/۶۳۳	۰/۰۷۷	۰/۴۷۴	۸/۱۹۰	۰/۰۰۰
	گروه	-۰/۸۲۳	۰/۱۹۶	-۰/۲۲۹	-۴/۲۰۵	۰/۰۰۰
	تحصیلات	۰/۲۲۲	۰/۰۶۸	۰/۲۱۴	۳/۲۵۲	۰/۰۰۲
	شغل شوهر	۰/۶۷۰	۰/۲۸۴	۰/۱۲۲	۲/۳۵۵	۰/۰۲۱

a. Dependent Variable:بعد خانوار

بحث ونتیجه گیری

خانوار و خانواده به عنوان اساسی ترین نهاد اجتماعی-اقتصادی در جامعه انسانی است،(۱۶)، متوسط بعد خانوار در انگلیس از سال ۲۰۰۳ تا ۲۰۱۳ به اندازه ۰/۶ کاهش یافته است،(۱۷)، و این میزان در آمریکا در سال ۱۸۵۰ از ۶ نفر به سه نفر در سال ۲۰۰۰ رسیده که کاهش قابل توجهی یافته است،(۱۸)، میزان بعد خانوار در بین زنان سرپرست خانوار در هندوستان به کمترین میزان نسبت به دیگر گروه های زنان رسیده است،(۱۹)، که این نتایج همسو با روند بعد خانوار در کشور ایران است.

پس از آزمون فرضیات، مشاهده شد که: تفاوت معناداری بین بعد خانوار در بین زنان شاغل در مقایسه با بعد خانوار در بین زنان خانه دار وجود دارد. به عبارتی بعد خانوار در بین زنان شاغل کمتر از بعد خانوار در بین زنان خانه دار است. و این با نتیجه تحقیقات فیلیس اور،(۶)، باتز و وارد،(۷)، سمیونو،(۸)، هاروی و جیمز،(۹)، ولر،(۱۰)، اندرسون و لوین،(۱۱)، بلوم و همکاران،(۱۲)، و نتیجه تحقیق بیلی،(۱۳)، هم خوانی دارد.

در فرضیه دوم: ارتباط معناداری بین سابقه شغلی زنان و بعد خانوار به دست آمد. نتیجه تحقیق حاکی از بالا بودن بعد خانوار در بین زنان شاغل با سابقه شغلی بیشتر بود و این یافته با نتیجه تحقیقات فیلیس اور،(۶)، هاروی و جیمز،(۹)، و آریزا و همکاران،(۱۴)، تطبیق می کند.

آزمون فرضیه سوم نشان داد که تفاوت معناداری بین نوع

[Downloaded from sjimu.medilam.ac.ir on 2026-11-02]

جنس فرزند و بعد خانوار در بین زنان شاغل و خانه دار وجود دارد. در آزمون فرضیه چهارم ارتباط معناداری بین نوع شغل زن و بعد خانوار وجود ندارد.

آزمون فرضیه پنجم نشان داد تفاوت معناداری بین وضعیت اشتغال همسران زنان شاغل و خانه دار و بعد خانوار وجود دارد. به عبارتی زنان از هر دو گروه مورد مطالعه، که همسران شاغل داشته بعد خانوار کمتری داشته اند. و این یافته با نتیجه تحقیقات ولر،(۱۰)، هم خوانی دارد.

آزمون فرضیه ششم نشان داد که ارتباط معناداری بین سن زنان شاغل و خانه دار و بعد خانوار آنان وجود دارد. نتیجه تحقیق نشان داد هر چه سن زنان شاغل و خانه دار بیشتر بوده تعداد فرزندان آنان نیز بیشتر است و این با نتیجه تحقیق فیلیس اور،(۶)، تطبیق می کند.

آزمون فرضیه هفتم تحقیق نشان داد تفاوت معناداری بین تحصیلات زنان شاغل و خانه‌دار و بعد خانوار در آنان وجود دارد. به عبارتی هر چه تحصیلات زنان شاغل و خانه دار بیشتر باشد بعد خانوار آنان کمتر است و این یافته با نتیجه تحقیق مک کلامروچ،(۱۵)، هم خوان است.

در این پژوهش تفاوت معناداری بین متغیر نوع شغل زنان شاغل با بعد خانوار وجود ندارد زیرا با توجه به این که نوع شغل زنان شاغل از لحاظ رسته شغلی متفاوت است ولی از نظر تعداد ساعات کار، نوع محیط کار و نیز از نظر کیفیت و سختی کار مشابه است. مضافاً این که با توجه به ارتباط معنی دار بین متغیرهای سابقه شغلی زنان شاغل، نوع جنس فرزندان، وضعیت اشتغال همسران، سن و میزان تحصیلات زنان شاغل و خانه دار با بعد خانوار تبیین تئوریک آن چنین است:

زنان شاغل با فرزندزایی زیاد، هزینه های فراوانی متحمل شده و از منافع آن ها کاسته می شود. به عبارتی دیگر بار هزینه های فرزند آن قدر زیاد است که زن شاغل علاوه بر مشغله های کاری زیاد و بار خانه داری و امور شخصی خود قادر نخواهد بود هزینه و زیان ناشی از پرورش فرزندان بیشتر را تحمل کند و بنا بر نظریه هزینه-سود و انتخاب عقلانی، افراد آگاه، مختار و هدفمند در هر شرایطی به دنبال افزایش سود خود هستند و دست به انتخاب هایی می زنند که متضمن سود و منفعت بیشتری باشد.

هر قدر مشغله های زن و شوهر بیشتر باشد منافع حاصل از فرزندآوری کاهش یافته و هزینه های آن بیشتر می گردد،(۲۰)، این امر در نهایت به بعد خانوار کمتر زنان شاغل نسبت به زنان خانه دار منجر گردیده است.

بر همین اساس هر قدر میزان تحصیلات والدین کمتر باشد انتظار آنان از پیشرفت فرزندان خود نیز پایین تر بوده و در نتیجه هزینه های کمتری برای تحصیل، ورزش، نشاط و... فرزندان خود می پردازند و به بعد بیشتر خانوار آن ها منجر می شود. به طوری که از فرزندان به عنوان عصای پیری یاد می گردد و برعکس هر چه میزان تحصیلات والدین بیشتر باشد تلاش آنان برای ارتقاء زندگی فرزندان نیز بیشتر شده به طوری که ممکن است تا دهه های سوم و چهارم زندگی فرزندان خود را به تحصیل و آموزش وا دارند که باعث کاهش بعد خانوار در بین آن ها گردیده است.

یافته های تحقیق نشان داد بعد خانوار در بین گروه شاغلین کمتر می باشد. حتی خانوارهایی که شوهران شاغل داشته بعد خانوار کمتری نیز داشته و هر قدر بر میزان تحصیلات زنان افزوده شده بعد خانوارشان کمتر می گردد. در صورتی که زنان خانه داری که شوهران بیکار داشتند بیشترین بعد خانوار را داشتند.

در نتیجه بر اساس نظریات انتخاب عقلانی و هزینه سود بعد خانوار کم برای زنان شاغل و با تحصیلات بالاتر بیشترین منفعت داشته، در حالی که برای زنان کم سواد و خانه دار بعد خانوار بزرگ تر بیشترین منافع را به همراه دارد.

[Downloaded from sjimu.medilam.ac.ir on 2026-11-02]

References

1.Amani M. Principles of demography. 9th ed. Tehran: Samt Pablisher; 1389.
2.Abbasishavazi M. Influencing factors fertility in selected provinces of the country. Proceeding of the 6th International congress of recent developments and future population; 2001.
3.Melamed D, Savage SV. Predicting social influence with faction sizes and relative status. Soc Sci Res 2013;42:1346-56.
4.Tavassoli G. [Sociological theories]. 11th ed. Tehran: Samt Pablisher; 2003.P.391-9. (Persian)
5.Papanicolas I, Cylus J, Smith PC. An analysis of survey data from eleven countries finds that 'satisfaction' with health system perfformance means many things. Health Aff (Millwood) 2013;32:734-42.
6. Ewer Phyllis A, Crimmins E. [An analysis of relationship beyween husband s income fsmily size and wife employment in the early stages of marriage]. J Marriage Fam 1979;124: 44-8.
7.Butz WP, Michael P. The Emergence of Countercyclical U.S Fertility; Am Econ Rev 1979; 69: 318-28.
8.Semyonov M. Social Context of Women s Labor Force Participation; A Comparative Analysis. Am J Soc 1980; 86: 534-50.
9.Harvey S, James J. The Impact of Female Employment on the likelihood and Timing of second and higher order Pregnancies. J Uni Hartford 1996; 48: 342-9.
10. Weller R. Wife employment and cumulative family size in the unted ststes. Demography 1977; 8:43-65.
11. Anderson PM, Levine PB. child Care and Mothers Employment Decision. NBER Working Paper No. 13491, Cambridge; 1999.
12. Bloom David E. Fertility, Female Labor Force Participation, and the Demographic Dividend. NBER Working Paper No. 15493, Cambridge; 2004.
13. Bailey Martha J. More Power to the Pill: The Impact of contraceptive Freedom on Womens Labor Suplly. Mimeo Publisher, Vanderbilt University; 2004.P. 12.
14. Ariza A, Dela Rica S. The Effect of flexibility in working hourse on fertility: A Comparative analysis of selected European Countries. Mimeo Publisher; 2003.P. 24.
15. Mc Clamroch K. Total fertility rate, women s education, and women s Work: What are the relationships. Popul Enviorn 1996; 18: 175-86.
16.Bongaarts J. Household Size and Composition in the Developing World. Policy reserch division working papers No. 144; 2001.
17.Burch TK, Beverly JM. Household Formation in Developed Societies. Popul Develop Rev1987; 13: 495-511.
18.Salcedo A, Schoellman T, Tertilt M. Families as Roommates: Changes in U.S. Household Size from 1850 to 2000. Banco de Mexico working papers No. 2451; 2010.
19.Meenakshi JV, Ray R. Impact of household size and family composition on poverty in rural India. J Econ Growth 2000; 132: 57-69.
20.Fern´andez R, Nezih G, Knowles J. Love and Money: A Theoretical and Empirical Analysis
of Household Sorting and Inequality. J Econ 2005; 28: 273-344.

[Downloaded from sjimu.medilam.ac.ir on 2026-11-02]

A Comparison of Household Dimension among Employed and Homemaker Women

Ghasemi YM [1], Hasanbeigi A[2], Asadi M[3]*

(Recived: August 10, 2013 Accepted: November 6, 2013)

Abstract

Introduction: The Current research sought to question that is there a difference between household dimension among employed and homemaker women of Ilam City. To answer this question, at first using a theoretical system including wise selection theories and cost and benefit, we tried to theoretically explain the problem and then the theoretical claims were empirically analyzed.

Materials & Methods: This research was a two-group experimental study in which the statistic society included all employed women in Ilam University of Medical Sciences and the control group included all homemaker women of Ilam City during 2013. Experimental group were selected through systematic random sampling method and the control group were selected through multiple-stage clustering method based on Cochran formula. In the way a sample consisting of 500 subjects were determined for each group. Then, required information was collected by a questionnaire.

Findings: Findings of this research showed that there is a difference between job precedents variables (gender of their children, employment, age, education and household dimension) of employed women. But there was not a meaningful difference between employed women and household dimension. Accordingly, household dimension had fewer score among homemakers with fewer score for employed woman. However, the type of job had no effect on decreasing or increasing the household dimension

Discussion & Conclusion: If we consider employed women as a huge part of society, it can be concluded that this important part of society which grows daily have a less household dimension compared to homemaker group. According to these results, as long as future population policies focus on reduction of country's population, expanding the employment market for women is necessary; otherwise financial supports for employed women to assure childbearing would be inevitable.

Keywords: Household dimension, hou-sehold, employed women, women education, comparison of household dimension.

1.Dept of social sciences, faculty of Humanities, Ilam University, Ilam, Iran
2. Dept of social sciences, Islamic Azad University Branch shoshtar,Iran
3.Dept of physiology, University of medical science Ilam,Ilam,Iran
** (Corresponding author)*

[Downloaded from sjimu.medilam.ac.ir on 2026-11-02]